

J. PIA: *Über einen werkwürdigen Landpflanzenrest aus den Nötscher Schichten.* (Carbon der Gegend von Bliberg in den östlichen Gailtaler Alpen.) — Sitzungsberichten der Akademie der Wissenschaften in Wien, Math.-naturw. Klasse, Abt. I., 133. Band, 10. Heft, 1924.

A szerző *Gymnoeuropteris carinthiaca* PIA, *nov. gen. nov. spec.* néven egy érdekes szárazföldi növényt ír le, melyet a karintiai Alpokban, az alsó- és felsőkarbón határaitra eső rétegekben fedezett fel. A fossiliát a *Zygopterideae*-családba helyezi s sikerült képen mutatja be.
Boros Ádám dr.

II. WEYLAND: *Beiträge zur Kenntnis fossiler Moose.* Senckenbergiana, VII. (Heft 1—2.) 8—16. Frankfurt a. M. 1925.

A szerző dolgozata I. részében a frankfurti „Klärbecken“ felsőpliocén moha-maradványának revízióját közli, a II. részben pedig érdekes általános megjegyzéseket tesz a mohok fosszilizálódására és megtartására nézve.

A frankfurti pliocén mohalevelek (szaporodó szervek teljesen hiányoznak) hat különböző mohához tartoznak. A hat moha közül kettőt teljesen sikerült ma élő fajjal (*Thamnum alopecurum* és *Anomodon reticulosus*) azonosítani, három pedig szoros vonatkozásba hozható ma élő fajokkal (*Eurhynchium conf. Tommasinii*, *Nckera conf. complanata* és *Brachythecium sp.*), a hatodik, minthogy csak töredékes példánnyal van képviselve, meghatározatlan maradt.

Fejtegetéseiben utal arra, hogy az annyira elterjedt, tömegvegetációt alkotó s már a régi geológiai korokban meglévő mohok fossziliáinak ritkasága elsősorban annak tulajdonítható, hogy a mohák sejtfala legnagyobb részét nem valódi cellulózéból áll s így sokkal bomlékonyabb, mint általában az edényes növények. Elkovásodott mohok egyáltalában nem ismeretesek, mert a kovasav a moha anyagát szétroncsolja. Fosszilis mohok főleg csak tőzegtelepbe beágyazva és mésszel bekérgezett állapotban fordulnak elő. Utóbbiak azonban csak speciális körülmények közt — mésszben gazdag vizű helyeken — keletkeznek, így *mohakörületek hiányából nem szabad az illető képződmény keletkezése helyén és idején a mohok hiányára következtetni.*
Boros Ádám dr.

TÁRSULATI ÜGYEK.

I. Közgyűlés.

Jegyzőkönyvi kivonat a Magyarhoni Földtani Társulatnak 1925. február hó 4 én tartott LXXV. rendes közgyűléséről.

Elnök: MAURITZ B. Jelen van 50 tag és 1 vendég.

Elnök megtartja elnöki megnyitóját.

Tisztelt Közgyűlés!

Mai közgyűlésünk a Magyarhoni Földtani Társulat történetében nevezetes és kimagasló fordulópont. Ma tartja Társulatunk 75. rendes közgyűlését. Az 1850. év július hó 6. napján alakult meg a Társulat. Választmányunk foglalkozott a háromnegyedszázados jubileum megünneplésének módozataival és arra a megállapodásra jutott, hogy ezt, a Társulat történetében olyan fontos eseményt a folyó év tavaszán egy külön ülésben fogja megünnepelni. Eppen azért jelenleg nem óhajtok az elmúlt háromnegyedszázad történetével behatóan foglalkozni, hiszen az ünnepi ülésen alkalom lesz majd arra, hogy a mult emlékeit felelevenítsük, hogy felvonuljanak előttünk mindazoknak az elődeinknek képei, akik önzetlen férfias hazafiúi szeretettel és energiával fáradoztak azon, hogy az elvetett mag kicsirázva, terebélyes fává növekedjék, — míg, saj-

nos, a világháború vihara a szépen fejlődött koronát erősen meg nem tépázta. Gyökerei azonban még ma is épek és az elődöktől örökölt fanatikus kitartással mi is rajta leszünk, hogy ez a fa régi nagyságában pompázzon újra.

Ez alkalommal meglegszünk, ha az elmúlt esztendő nevezetesebb eseményeit foglaljuk össze és egyúttal egy pillantást vetünk a Társulat jövőjébe.

Társulatunk a külvilág előtt *előadásaival* és *folyóiratával* nyilatkozik meg. *Szaküléseink*, melyeket a nyári szünet kivételével havonta legalább egyszer tartunk, semmi-
ben sem maradnak a háború előttiek mögött. Előadóink gondoskodnak róla, hogy szaküléseink előadási tárgyakkal bőségesen el legyenek látva; előadásaink színvonala bármely külföldi földtani társulattal felveheti a versenyt. Sajnos, már nem minden tekintetben ilyen kielégítő a helyzet folyóiratunk tekintetében. Az elmúlt évben mégis egy nagyon súlyos adósságot róttunk le: meg tudtuk jelenteni a „*Földtani Közöny*”-nek három elmaradt évfolyamát, t. i. az 1921., 1922. és 1923. évi köteteket. Igaz, hogy ezek a kötetek külsejükben messze a békebeliek mögött maradnak, alig tíz ívnyi terjedelműek, de belső tartalmuk azért nem kevésbé értékes. Anyagi viszonyaink arra készítetik a szerzőket, hogy értékezeiket néhány oldalra szorítsák össze; az idegen-nyelvű fordítást pedig csak kivonatossan közölhetjük. Olyan ma a *Földtani Közöny*, mint szegény hazánk, Magyarország: csonka. Minden erőnkkel rajta leszünk, hogy a *Közönynek* még hátralékos 1924. évi kötetét mielőbb megjelentessük és az 1925. évi kötetet a 75 éves jubileum alkalmából pedig lehetőleg ünnepi mezbe öltöztessük. Egyelőre azonban le kellett mondani arról a tervünkről, hogy a *Földtani Közöny* rövidebb időközökben, pl. negyedévenként jelenjék meg, mert ez a megjelenési mód Társulatunkra igen súlyos anyagi terheket róna. Ki kellett hagyni egyelőre a *Közönyből* olyan fejezeteket is, amelyek talán sok tagunkat közelebbről érdekelnének; így pl. elmaradt a külföldi földtani szakirodalom ismertetése; szakülési jegyzőkönyvünket pedig csak a legkivonatossabbat közöljük. Minden állért arra fordítottunk, hogy az önálló értékezések lehetőleg mielőbb megjelenjenek, mert hiszen a dolgozó szakemberre semmi sem hat lankasztóbban, mint ha munkájának eredménye a nyilvánosságra nem kerülhet. Szaküléseink és különösen a *Földtani Közöny* útján sikerült tagjainkkal újra felvenni a kapcsolatot, mely már csaknem teljesen megszakadt. Igaz, hogy másrészt még súlyos tehertételnek rójjuk fel önmagunknak a megszállt területen lakó tagjainkkal való érintkezés helyreállítását, valamint a csereviszonyokkal szemben való tartozás kiegyenlítését. Mindkét feladat nagy munkát ad titkárainknak és e helyen el nem mulaszthatom, hogy a legnagyobb elismerés hangján ne emlékezsem meg arról a roppant fáradozásról, törbetetlen kitartásról és példátlan lelkiismeretességről, melyet titkáraink a Társulat ügyének szentelnek. Hálás köszönet illeti SCHAFARZIK FERENC tiszteleti tagunkat is, aki a *Közöny* német fordításában volt segítségünkre. A megszállt területeken lakó tagtársainkkal való érintkezés egyelőre még nagyon nehézkes. Részükre a *Földtani Közönynek* posta útján való megküldése ez idő szerint még teljesen bizonytalannak ígérkezik, úgyhogy egyelőre csak alkalomadtán utazókkal juttatjuk kezükbe társulati kiadványainkat.

Társulatunk jövőjét erkölcsi és szellemi erő tekintetében biztosítottak mondhatjuk. Meg vagyok róla győződve, hogy mindig fognak kellő számban szakemberek akadni, akikben meglesz a hazahúni lelkesedés, a tudomány iránt való szeretet és az önzetlen kitartás, hogy Társulatunk ügyét igazi melegséggel szívükben hordozzák.

Sokkal sötétebb színben fest egyelőre a Társulat anyagi existenciája. Nem fog ártani, hogy itt egy pillantást vetünk a múltba. Az utolsó békeév végén, 1913. december 31-én a Társulat vagyona csaknem 60.000 K-t tett ki, melynek egyedül évi kamata kerekaszámában 1800 K-t jövedelmezett. A *vallás- és közoktatásügyi minisztérium évi segélye* 3000 K, a *földművelésügyi minisztérium évi segélye* pedig 4000 K volt. A tagok

és előfizetők száma 600 körül mozgott, úgyhogy egyedül a rendes évi tagsági díjakból 6000 K folyt be; pártfogónk, ESTERHÁZY MIKLÓS herceg pedig évi 840 K-val segítette Társulatunkat. Ilyen módon akkor az évi költségvetés 15.000 K-val volt megállapítható, aminek ma 250 millió papírkorona felelne meg. Az első titkár munkája évi 900 K tisztelodíjjal volt jutalmazható, ami a mai papírkoronákban 15 millió K-t tenne ki. Az elmúlt évben első titkárunknak fáradhatatlan munkásságát 100.000 K-val, vagyis 6 aranykoronával honoráltuk; pedig sokkal többet kellett dolgoznia, mert irodai segédmunkaerőt anyagiak híján nem alkalmazhattunk, holott ugyanerre a célra 1914-ben 240 aranykoronát, vagyis 4 millió papírkoronát fordítottunk. Mindennemű irodai munkát, a számos reklamációra való választ, de még a címszallagok írását is, titkáraink sajátkezűleg intézték el, attól a nemes céltől vezéreltetve, hogy minél többet fordíthassunk a *Földtani Közöny* kiadására. A kézbesítés terén a postai költség megkínélese végett lehetőleg mindent egyetemi altisztjeinkkel intéztettünk el, akiket szintén csak a legszerényebben tudtunk jutalmazni.

A Társulat anyagi oxisztenciáját minél biztosabb alapokra kell fektetnünk. Alaptőkének ma olyan keveset jövedelmez, hogy értékpapírjainkat kénytelenek voltunk még a safo depositból is kivenni, mert a megőrzésért fizetendő díjak messze felülmúlják a kamatjödövelmet. Egyelőre semmi kilátás sincsen arra, hogy alaptőkének, mely közel 60.000 aranykoronát tett ki, bármely módon valorizáltassék és így legfontosabb bázisunkra mit sem építhetünk. *Pártfogónk*, dr. ESTERHÁZY PÁL herceg *ő Főméltósága*, a magyar kultúrának ez idő szerint legkiválóbb mecenása, kellő megértéssel hallgatva meg kérő szavunkat, a legutóbbi napokban 10 millió K-t küldött Társulatunk anyagi támogatására. 75 éves kapcsolat fűz bennünket a hercegi családhoz, mely háromnegyedszázad óta részesíti Társulatunkat állandó anyagi segítségekben. *Fogadja ő hercegsége* e hazafias nagylelkűségért *hálás köszönetünket*. Meg vagyunk róla győződve, hogy a jövőben is biztosan számíthatunk az ő minden szép és jóért lelkesedő érzelmeire. A m. kir. *földmvelésügyi minisztérium*, melynek részéről már évek óta nem volt segítségben részünk, ugyancsak a legutóbbi napokban kérésünkre 5 millió K-t *odományozott* kiadványaink támogatására. A *vallás- és közoktatásügyi minisztérium* az 1924/25. évi költségvetésben 360 aranykoronát irányzott elő Társulatunk anyagi megsegítésére; igaz, hogy ennek fejében egyúttal elég nagy terheket is rótt reánk: meglehetősen nagyszámú példányban kell a *Földtani Közönyt* a *Bibliográfiai Központ*-nak leadni és számos iskolának saját költségünkön kell a *Közönyt* megküldeni.

A pártfogói segítyen és a kormány anyagi támogatásán kívül elsősorban mégis csak tagtársainkra, vagyis saját magunkra kell a jövőben támaszkodnunk. Addig, míg a Társulat alaptőkéje jövedelmezővé nem válik, vagyis valamilyen valorizációban nem részesül, örökítő tagjainknak adományokkal kell a Társulat létét előmozdítani. Sokkal súlyosabb kérdés azonban a rendes tagok évi díjainak megállapítása. Tagtársaink zöme évek során át nem fizetett tagsági díjat; amión az elmúlt évben a tagsági díjakat erélyesebben kezdtük behajtani, tagjaink egyrészt elég nagy számmal jelentették be a kilépésüket, másrészt pedig a sokszori felszólításra nem is válaszoltak. A jövőben az új tagok gyűjtésénél egész más elveket kell követnünk, mint amilyenek a béke éveiben talán beváltak. A régebbi multban a titkárság arra törekedett, hogy a tagok száma minél nagyobb legyen, de nem nagyon vizsgálta azt, hogy a tagokat milyen erkölcsi, érzelmi vagy egyéb kapcsolatok kötik a Társulathoz. A papírkereskedőt, akinél a Társulat papír- és írószerszükségletét beszerezte, belépette a tagok sorába; azt a vállalkozót, aki véletlenül egyszer valamely szakvélemény ügyében a titkárhoz fordult, ugyancsak megnyerte, hogy lépjen be a Társulatba. Ilyen tagokra, akik természetesen nem sokat törődnek a Társulat felvirágzásával és akik egyáltalában nem érdeklődnek a magyar geológia iránt, nincsen szükségünk, mert nem támaszkodhatunk

reájuk és a viszonyok megváltozásával ezek a tagok ott is hagyják Társulatunkat, mintán évek során át a Társulatnak sok fölösleges kiadást és a titkároknak nem kevesebb bosszúságot okoztak. Igyekezzünk minél több tagot gyűjteni, de csakis olyanokat, akik a geológia iránt valóban érdeklődnek és akikben megvan a garancia az iránt, hogy a Társulat lobogója mellett ki is fognak tartani. Tagjaink megválogatásában elsősorban ne a mennyiséget, hanem a kvalitást vizsgáljunk. Ha végigtekintünk a külföldi hasonló tudományos társulatok tagjainak névsorán, azt látjuk, hogy a tagok zöme szakember, akik a geológiát valóban művelik is. A német geológiai társulat tagjainak száma 1914-ben aránylag nem sokkal szárnyalta túl a Magyarhoni Földtani Társulat tagjainak számát, azonban ott a tagok csaknem mind szakemberek voltak, itten pedig foglalkozásukat tekintve, nagyon heterogén elemeket láthattunk. A mi hűségesen kitartó tagjaink — eltekintve természetesen azoktól, akiknek kenyerük a geológia — főképp a középiskolai tanárokból, bányászokból, egyes mérnökökből és a rokon foglalkozású emberekből kerültek ki. A tagsági díjak súlyos emelését az ilyen foglalkozási kategóriákba tartozó tagjaink a mai viszonyok között el nem bírják. Épp azért határozta el a választmány, hogy a közgyűlésnek csak csekélyebb mérvű tagdíjmelésre tesz javaslatot: 5 aranykoronát, vagyis a békebeli tagdíj felét, indítványozza. De még így sem szabad magunkat abban a feltevésben ringatni, hogy tagjainknak majd a felét tudjuk annak nyújtani, amit a békében nyújtottunk. A Közlöny előállítási költségét vizsgálva, csakhamar meggyőződünk arról, hogy ma egy aranykorona jóval kevesebb, mint amennyi az békében volt. Alaptökénk, mint már említettem, mit sem jövedelmez; tagjaink száma az ország megcsönkítése és a csonkaország területén megmaradottaknak elszegényedése folytán erősen megfogyatkozott. A kormány részéről várható anyagi támogatás jóval csekélyebb, mint amennyi háború előtt volt. A múlt év folyamán felhívást intéztem nagyobb vállalataimhoz, amelyek a geológia tudományos eredményeit gyakorlatilag értékesítik és amelyek gyakran fordulnak tanácsért szakembereinkhez, hogy siessenek Társulatunk anyagi megsegítésére. Az eredmény a pusztában elhangzó kiáltáshoz hasonló volt: egyetlen nagy vállalatunk felelt a felhívásra és 500.000 K-t, vagyis 30 aranykoronát küldött a háromnegyedszázados jubileumra. Innen sincs tehát sok remélni valónk.

Mindent egybevetve amellett emelem föl szavam, hogy támaszkodjunk elsősorban a magunk erejére. Igaz, hogy így egyelőre szerény keretek között kell maradnunk, de a bázis, amelyre építünk, az biztos.

A gazdasági helyzet súlya nemcsak Társulatunkat, hanem minden egyéb a földtant művelő intézményünket is erősen megviseli. A szanálás hideg fuvallata több szépen fejlődő intézetünket lepte be dérrrel. E helyen elegendőszerű kell megemlítenem egyetemünket, mely hosszú vajúdás után 1914-ben önálló rendes *öslénytani tanszék*et és ezzel kapcsolatos jól felszerelt intézetet kapott; a tanszék 1917-ben LÖRENTHEY IMRE tagtársunk elhalálózásával árván maradt. Nem akarom kutatni, hogy milyen titkos rúgók működtek közre, kinek állott érdekében, hogy e tanszék 7 évig betöltetlenül maradjon; az elmúlt év folyamán, a szanálással indokolva, a *vallás- és közoktatásügyi minisztérium* o tanszékét megszüntette és a vele kapcsolatos intézet elsorvadásra van ítélve. Igaz, hogy a geológia viszont újabban még egy egyetemi tanszékét nyert az ú. n. egyetemi közgazdasági karon, ami rendkívül örvendetes esemény, azoban ennek a tanszéknek rendeltetése teljesen más, mint a tudományegyetemek geológiai tanszékéinek. Ez a tanszék egyelőre nincsen is kellőképp felszerelve és hivatása nem a geológusok, hanem a közgazdászok kiképzésében rejlik. Az öslénytani tanszék hazánknak a maga nemében egyetlen intézete volt, mely kizárólag a tudományos kutatást és a tanítást volt hivatva művelni; vezető nélkül — a már sokszor tapasztalt megfigyelés szerint — lassan pusztulásnak, sorvadásnak indul.

Ha nem is ilyen közről, de távolabbról egy másik tudományegyetemi tanszék megszüntetése is érinti a magyar geológiát. A szanálással kapcsolatosan megszünt az antropológiai tanszék is, melynek feladatai közé tartozott az ősember kutatása is; a TÖRÖK AURÉLTól egy emberéletem át vasszorgalommal összegyűjtött hatalmas tudományos kutatási anyag ma parlagon hever.

A M. Kir. Földtani Intézet sem maradt a szanálás dermedt fuvallatától mentesen. Az intézet tudományos alkalmazottainak létszáma már messze a békebeli létszám alatt van, a kormány mégis további csökkentést határozott el. Igaz, hogy az ország megcsönkítése, különösen hegyvidékeinek elvesztése folytán az Intézetnek nincsen olyan nagy személyzetre szüksége, mint amilyennel békében dolgozott, azonban fájdalomosan érint bennünket minden olyan esemény, melynél a magyar geológiának egy-egy kapeca hull szét vagy lazul meg. A M. Kir. Földtani Intézet igazgatói állása már ötödik éve várja a betöltést; aligazgatója, a mi szeretett és nagybecsült volt elnökünk és jelenleg tiszteleti tagunk, IGLÓI SZONTÁGH TAMÁS, hosszú és lankadatlan munkában eltöltött hivatali működés után az elmúlt év folyamán a jól kiérdemelt nyugdíjba vonult. Munkásságát, ha egyéb nem is maradt volna vissza, már egyedül a Földtani Intézet gyűjteményéből megbecsülhetjük; egy egész életen át olyan szeretettel és olyan gondossággal gyarapította ezt a gyűjteményt, felállítását olyan izléssel és emellett olyan tanulságosan irányította, hogy mindnyájunk számára mintaképül szolgálhat. A munkakedv és a fiatalos erő a nyugdíjban sem hagyják őt pihenni; forró szívvel, szeretett és féltett hazája érdekében lankadatlanul tovább fáradozik. Adja Isten, hogy friss erőben még sokáig üdvözölhessük őt körünkben, akik sohasem fogunk megszűnni benne atyai jóbarátunkat becsülni és szeretni.

Igaz tisztelettel üdvözöltük a múlt év november havában HALAVÁTS GYULA főgeológus kartársunkat, midőn félszázados szolgálati jubileumát ünnepelte. A sors igazán kegyes volt vele szemben, midőn megengedte neki, hogy teljes frissességben a második ötven esztendő után ugyanabban a munkakörben kezdje meg, amelyben az első félszázadot eltöltötte.

Kinevezett igazgató és aligazgató hiányában a M. Kir. Földtani Intézet működése bizonyos mértékig még van kötve. Nagyobb szabású programot, melynek megvalósításához hosszabb idő szükséges, csakis a kinevezett igazgató készíthet. Az igazgatói állás üresedésben volt ideje elő, hogy az intézet ellen az utóbbi évek folyamán majd a háttérben, majd pedig meg nem engedett módon vádak hangzottak el. Hozzászóltak az ügyszó hivatlan és járatlan emberek, akik nem is geológusok, megszólaltattak a hírlapok hasábjain külföldi szakembereket is. A legsúlyosabb vádak voltak, hogy az Intézet a legutóbbi időben tudományos téren nem termel semmit, hogy agrogeológiai szép laboratórium szétrombolgatott. S íme, a súlyos viszonyok között az Intézet Évkönyvében és Évi Jelentésében egymás után láttak napvilágot az értékes dolgozatok; s hogy több monografia még mindig kézirat alakjában a fiókban eltemetve várja megjelenését, ennek oka kizárólag mostoha viszonyainkban keresendő. Ami pedig az agrogeológiai laboratórium szétrombolását illeti, az sajnálatos módon tényleg bekövetkezett; ezért azonban a felelőség nem a mai vezetőséget terheli, mert a rombolás munkája már jóval a háború előtt megkezdődött és még a háború és forradalmak alatt fejeződött be. Ami pedig az országos földtani felvételekben beállott pangást illeti, ennek oka ugyancsak az anyagiak hiányában keresendő; természetes, hogy a felvételek lassabb ütemben haladtak előre, ha az Intézetnek nem állottak az anyagi források rendelkezésre. Újban ezen a téren is örvendetes javulás tapasztalható, mert a földművelésügyi kormány igyekszik nagyobb összegeket biztosítani a felvétel céljaira. Az agrogeológiai laboratórium újjászervezése hazánknak, mint mezőgazdasági államnak, egyenesen becsületbeli kötelessége. Újban olyan tendenciák is nyilvánultak meg, hogy a *Földtani Intézet a földművelésügyi kor-*

mány fenntartása alól kivéssék és a bányászattal együtt a pénzügyi kormány fenntartása alá helyeztessék. Felmerült még az a gondolat is, hogy nem találna-e az Intézet megfelelőbb elhelyezkedést a kultuskormány fenntartása alatt. Választmányunk hosszasan foglalkozott e kérdésekkel és végül az a vélemény alakult ki, hogy nem az a lényeges, hogy az Intézetnek melyik minisztérium a felettes hatósága; sokkal fontosabb, hogy az Intézet ne bürokratikusán kezeltesse, hanem bizonyosfokú autonómiát nyerjen.

Geológusaink ez elmúlt évben is szépszámmal szerepeltek a külföldön. BÖCKH HUGÓ tagtársunk Ázsiában, IFJ. LÓCZY LAJOS pedig Amerikában folytatta petróleumkutató munkásságát, BR. NOPCSA FERENC különösen Angliában szerzett dicsőséget a magyar geológiának. Idősebb LÓCZY LAJOSNAK Nyugat-Szerbiáról szóló monografiája méltó elismerést aratott az egész világ előtt. Az újabb negyedszázad kezdetén minden erkölcsi és anyagi erőt össze kell fognunk, hogy a szép multtal büszkélkedő Magyarhoni Földtani Társulatot a háborút és forradalmakat követő nehézségeken átsegítsük. És íme, nuntha a szükséges összetartás helyett éppen az ellenkezőt tapasztalunk. A háromnegyedszázados Társulatnak, illetőleg a Földtani Közlönynek versenytársa keletkezett. Nem kutatom, hogy milyen körülmények tették szükségessé a Földtani Szemle megindítását, mely csaknem kizárólag a kultuskormány állami támogatásából tudott megjelenni. Ha azonban abban az anyagi segítségben a Földtani Közlöny részesült volna, akkor Közlönyünk utolsó három kötetének nem kellett volna annyira szerény méreteket öltenie. Abban a reményben, hogy az új negyedszázadban Társulatunk nemcsak hogy el fogja érni a régi kereteket, hanem azokat is el fogja hagyni, a Magyarhoni Földtani Társulat 75. rendes közgyűlését megnyitom.

Ezután az *elsőtítkárr* előadja jelentését, melyben vázolja a Társulat tiszteletreméltó és jelentős szerepét, amit a mai magyar tudományos életben betölt. Ismerteti, hogy milyen tárgyú előadások hangzottak el a szaküléseken. Beszámol a Társulat tagjai sorában beállott változásokról. Megemlékezik a f. évben elhunyt tagokról. — Együttal ismerteti a szakosztályok jelentéseit is.

PÁLFY M. dr. választmányi tag indítványt terjeszt elő, mely szerint a szakosztályok tisztikarának megbízása a f. év végével járjon le és az újabb választás az anyatársulati tisztikar megújításával egyidőben, 1926. év elején, történjék.

Közgyűlés az indítványt *egyhangúlag elfogadja*.

Majd *elsőtítkárr* felolvassa a pénztárvizsgálóbizottság jelentését, melyből kiténik, hogy az 1924. évi bevétel 22,008.695 K, a kiadások összege pedig 11,003.605 K. A bizottság a pénztárt rendben találta és indítványt tesz a pénztáros felmentésére. A közgyűlés a pénztárosnak a felmentést megadja és neki, valamint a pénztárvizsgáló bizottságnak köszönetet szavaz. — Az 1925. f. évre a pénztárvizsgálóbizottságba PETRIK L., EMSZT K. és TIMKÓ I. r. tagokat küldi ki.

Ezután *elsőtítkárr* beterjeszti az 1925. évi költségvetést és bemutatja a választmány indítványát a tagdíjak felemeléséről, melyet a közgyűlés egyhangúlag elfogad. (Rendes tagdíj 5 ar.-kor., örökítő t. d. 100 ar.-kor., pártoló 200 ar.-kor. 1 ar.-kor. = 17.000 papírkorona 1925-re.)

Indítvány nem lévén, *elnök* a közgyűlést berekeszti.

II. Szakülések.

1925 január hó 7-én.

SCHERF EMIL: A modern talajtani kutatás módszerei és eredményei.

Hozzászólta: BOROS A., TREITZ P., CHOLNOKY J., SIGMOND E., ILOSVAY L.

1925 március hó 4-én.

SCHRETER ZOLTAN dr.: Az 1925. január 31-i egri földrengés (I. p. 26.).

PAVAI VAJNA FERENC dr.: A Dunántúl hegyszerkezete és felismerésének előzményei.

Hozzászólta: SCHAFARZIK F.

1925 március hó 18-án.

LÓCZY LAJOS dr.: A Dunántúl hegyszerkezetéről (I. p. 57.).

Hozzászolt: MAURITZ B.

RAKUSZ GYULA dr.: A dobsinai karbonretegek braehiopodái.

Hozzászoltak: PALFY M., TAEGER H.

STROBENTZ ILONA dr.: Magyarországi dolomitkristályok újabb elemzése. Bemutatta: MAURITZ B. (I. p. 49.).

1925 április hó 1-én.

LIFFA AUREL dr.: Telkibanya geológiai viszonyai különös tekintettel a nemes-
ére előfordulásra.

Előadó két részbe foglalta a helyszínén végzett vizsgálatait és az azokból levezetett következtetéseit.

Az első részben az egykori virágzó banyavidék történeti áttekintése után a terület geológiai viszonyait, az üledékes és eruptív képződményeket, ezek származékait, a kőzetek korviszonyait, a feltörésükkel kapcsolatos kőzetelváltozásokat, a postvulk. hatásokat stb. ismertette.

A második részben a bányaterület rövid ismertetése után az egyes telérek részletes leírására, keletkezésére, korára, telérek kitöltésére, fémtartalmára s végül a bányászati kilitásokra tért át.

Hozzászolt: PALFY M.

1925 április hó 15-én.

RÓZSA MIHÁLY dr.: A kristályos magnezit alpesi telepeinek képződéséről. Bemutatta: RAKUSZ GYULA dr. (I. p. 237.). Hozzászolt: SCHAFARZIK F.

PAVAI VAJNA FERENC dr.: A földkéreg legfitalabb tektonikus mozgásairól (I. p. 63.).

Hozzászoltak: MAROS I., PEKÁR D., PALFY M., VENDL A., PANTÓ D., FERENCZI I., SCHAFARZIK F.

1925 április hó 22-én.

SIMKÓ GYULA dr. Adatok a Tokaji Nagyhegy és vidékének talajismeretéhez (I. p. 86.).

Hozzászolt: TREITZ P.

VIGH GYULA dr.: A mumifikáció egy érdekes esete.

SZALAI TIBOR dr.: Felsőmediterrán fauna Várpalotáról. Ez előadás f. év végén jelenik meg egy kiadandó munkában.

1925. május hó 6-án.

LENGYEL ENDRE dr.: Petrogenetikai megfigyelések a Pilisszentlászló-környéki andeziteken (I. p. 118.).

Hozzászolt: SZENTPÉTERY ZS.

LŐW MÁRTON dr.: Érelőfordulások a Mátrában (I. p. 127.).

Hozzászoltak: VITÁLIS I., PALFY M., PAVAI VAJNA F.

SZADECZKY-KARDOSS ELEMÉR dr.: Adatok az Alsójára-Fenesi eoocén-terület geológiájához II. (I. p. 144.).

1925 május hó 14-én.

Ünnepi ülés a Magyarhoni Földtani Társulat fennállásának 75-ik évfordulója alkalmából.

MAURITZ BELA dr.: Visszapillantás a Magyarhoni Földtani Társulat múltjára. (I. p. 5.)

PALFY MÓRIC dr.: A geológiai felvételek fejlődése, mai állása és a m. kir. Földtani Intézet legújabb kéziratí átnézetes térképe (I. p. 11.).

TREITZ PÉTER: Az agrogeológia multja és feladatai hazánkban (I. p. 20.).

1925 június hó 3-án.

HOFFER ANDRÁS dr.: A Tokaji-hegység eruptívumainak települési- és korviszonyai.

Tokaji-hegynek nevezi — megfelelő helyi név híján — az Eperjes-Tokaji-hegység déli felét, amelyet északon a tektonikus Bózsva-völgy határol. Ismerteti a hegység régebbi

kutatóinak: BEUDANT-, RICHSHOFEN-, SZABÓ J., WOLF-nak, továbbá SZÁDECZKY GY. és PÁLFY dr.-nak az eruptívumok települési és kitérési sorrendjét illető megállapításait. Új kövületlelőhelyek (Sárospatak határában a Gellértesi, Kádasegdör, Gombos, Erdőbénye határában a Tilalmaska, pompás növénylenyomatos rhyolithinfával) és új megfigyelések alapján, amelyek a Tokaj—Sátoraljai-hely—Göne közötti terület minden egyes részére kiterjednek, a következő erupeió sorrendet állapítja meg: 1. felsőmediterrán: rhyolith, pyroxenandesit, rhyolith, pyroxen és amphibolos pyroxenandesit, 2. alsószarmata és alsószarmata után: rhyolith (főként plagioklás stb.), pyroxenandesit. Tehát, a főtömeget illetőleg, a Tokaji-hegységben a középmiocénben egymással váltakozó 3 rhyolith és pyroxenandesit erupeió volt.

Az ismertetett faunából érdekességével a Kádasegdör rhyolithfufájában több példányban talált *Pecten scissus* E. FÁVRE válik ki, amely az eddigi irodalomban, Magyarországi területéről csak Felsőorbáról (Alsófehér megye) említetik s amely összeköttetést ad a galiciái egykorú tengerrel, melynek üledékeiben ez a *Pecten*-faj gyakori.

Hozzászólta: PÁLFY M.

KUBACSKA ANDRÁS: Adatok a Nagyszál környékének geológiájához. Bemutatta: ZELLER TIBOR dr. (l. p. 150.).

1925 október hó 7-én.

RÓZSA MIHÁLY dr.: Szediment karbonát kőzetek differenciációs jelenségei. Bemutatta: TOKODY L. dr. Szerző Eisenerzen eszközölt helyszíni megfigyelési és kémiai vizsgálatot alapján a dolomit, magnezit és sziderit keletkezésével foglalkozik. Úgy a dolomit és magnezit, mint pedig a sziderit primer keletkezésűeknek tartja. Az ankerit elnevezést förlendőnek véli, mert az általa megvizsgált ankeritek mind 2-3% FeCO_3 -t tartalmazó dolomitoknak bizonyultak az ankerit név helyett a vas-dolomit elnevezést ajánlja. Szerzőnek eme megállapításai teljesen eredetiek s róluk a külföldi szaklapokban számos esetben megemlékezett s ezek alapján prioritását hangsúlyozza (lásd M. RÓZSA: Differenzierungsercheinungen sedimentärer Karbonatgesteine. Kali 1925. Heft. 6. n. 12. — Über die primäre Entstehung des kristallinen Magnesiums. Centralbl. für Min. etc. 1925. 195. o. — Talk und Magnesit, Zeitsch. für prakt. Geol. 1925. 153. o. — Mechanismus und physikalisch-chemische Bedingungen der Differenzierung sedimentärer Carbonatgesteine. Centralbl. für Min. etc. 1925. 357. o.).

Hozzászólta: MAURITZ B., VENDL A.

KOCH SÁNDOR dr.: Néhány ritkább ásvány újabb előfordulása Magyarországon (l. p. 162.).

SZALAI TIBOR dr.: Adatok a harmadkori crinoideák kérdéséhez (l. p. 169.).

PAVAI VAJNA FERENC dr.: A magyar kinestári szénhidrogén-kutatások eddigi tudományos eredményei I.

Hozzászólta: LÓCZY L.

1925 november hó 4-én.

A Magyar Tudományos Akadémia 100 éves fennállásának jubileumi ünnepségén a „Göttingai Tudós Társaság” részéről kiküldött Dr. H. STILLE társulatunk épp ez időtájról kitérő november havi szakülésén is megjelent.

Ez alkalomból a körünkben időző külföldi vendéget MAURITZ BELA dr. elnök meleg szavakkal üdvözölte. Ezután SCHAUFARZIK FERENC dr. műegyetemi tanár ismertette „Budapest székesfőváros geologiai, tektonikai s hydrologiai viszonyait”. Előadása alkalmával eredeti szelvényeket s részletes felvételi térképeket mutatott be. A felsőtriász kétségtelenül kimutatott tagjainak (a nori földolomitnak és a rätiai emelet dachsteini mészkővének) ismertetése után a budai hegység mélyebb szelvényeire veti tekintetét s igen valószínűnek tartja, hogy azok id. LÓCZY LAJOS-tól a Balaton környékén megállapított sztratigráfiai viszonyokkal egyeznek meg, azaz a középső s alsótriász után, perm, majd karbon, kristályos-palák és gránit következnek, hiszen a budai hegység a Magyar Középhegységhez tartozik s tektonikailag is szorosan összefügg azzal.

Ebből következik, hogy az archai-, paleo- s mezozoi képződményekből felépített „budai-röghegységnek” (több egymás alatt elhelyezkedő hévíztartó rétege van, melyek alsóbbjaiban néhány juvenilis alkatrész is hozzávegyül — ezek a Duna törésvonalán, a 900 m vastag dunabalparti tertiár feltöltés, egyszersmind a Nagy Magyar-Alföld szélén is, a budai thermális vonalon, különböző elegyedési s hőmérsékletű hévforrásokban törnek fel.

A Duna balpartján rossz hővezetőjű, agyagos tertiariumledékekben nevezetesen a 80-9 C° meleg kiscelli agyagtelepben 12-6 m a geotermikus gradiens, tehát feltűnően kicsiny; 14-8 m pedig a 970 m mélyből előtörő 73-8 C° városligeti irtézi kút vizére vonatkoztatva. Ezzel szemben a Duna jobbpartján a normális 30 m-es gradienst tételezhetjük fel. Így a budai termális vonal mentén a geozotermák sarkantyúszerűen törnek meg. (Kivonatolva egy a Társulatunk Hidrológiai szakosztályának folyóiratában, a Hidrológiai Közlönyben legközelebb megjelenő értekezéséből.)

Br. NOPCSA FERENC dr.: Az eruptív kőzetek magyarországi fellépéseiről.

Hozzászolt: H. STILLE (Göttingen), SCHAFARZIK F.

EISELE OTTÓ: A salgótarjáni szénmedence geomorfológiai és báányageológiai viszonyai.

Hozzászolt: NOSZKY J.

SCMEGHY JÓZSEF dr.: Szeged környékének földtani viszonyai.

Hozzászoltuk: LÓCZY L., LÁSZLÓ G. és SCHAFARZIK F.

1925 december hó 2-án.

PAPP FERENC dr.: Adatok a magyarországi dioritok ismeretéhez (I. p. 174.).

Hozzászolt: MAURITZ B.

REICHERT RÓBERT dr.: Újabb adatok a salgótarjánkörnyéki bazaltos kőzetek petrokémiai ismeretéhez (I. p. 181.).

Hozzászolt: SCHAFARZIK F.

FERENCZY ISTVÁN dr.: Adatok a Buda-Kovácsi-hegység geológiájához. (I. p. 196.).

Hozzászoltak: tel. ROTH K., PÁLFY M., SCHAFARZIK F.

KUTASSY ENDRE dr.: A budavidéki triász sztratigrafiája (I. p. 231.).

Hozzászoltak: PÁLFY M., BOROS A.

BOROS ADÁM dr. megjegyzi, hogy az oolitok és oolitszerű képződmények keletkezésére vonatkozólag még általában bizonyos mértékig eltérők a vélemények. Hogy a szóbanforgó máriaremetei oolitszerű képződmény ROTHPLETZ *Sphaerocodium Bornemannii*-jával azonos, ahhoz véleménye szerint kétség nem férhet s úgy veszi ki az előadásból, hogy ezt az előadó úr sem kétli. Képződményünk ugyanis ROTHPLETZ leírásával mindenben megegyezik s ROTHPLETZ is kiemeli, hogy kővélete idegen test köré lerakódott képződmény. A *Sphaerocodium* a legújabb irodalomban is [pl. STEINMANN, Einführ. 1907: 16., ZIMMERMANN, Z. D. G. G. 1911: P. 35. (a sziléziai devonból), DEECKE, *Phytol. und Geol.* 1922: 5. stb.] mint alga szerepel. Különben a recens algák is bizonyítják, hogy hasonló képződmények ma is keletkeznek organikus úton. Elismeri, hogy számos esetben, az oolitszerű képződmények szerves vagy szervetlen keletkezését eldönteni alig lehet, nézete szerint azonban nem áll — mint az előadó úr állítja —, hogy e képződmények szervetlen volta „bebizonyosodott” volna. Minthogy ROTHPLETZ kővéletének finomabb szerkezete inkább utal algára [a mikroszkópos szerkezet a máriaremetein, mint rosszabb megtartású kővéleten nem vehető ki], az előadó úr által felhozottakkal még nem látja e képződmény szerves eredetét megáfolttnak.

III. Választmányi ülések.

A választmány ülést tartott 1925 jan. 31., febr. 14., márc. 4., 18., ápr. 22., máj. 6., jún. 3., okt. 7., nov. 4., dec. 2.

A választmányi ülések jegyzőkönyveit a nyomdaköltségek megtakarítása végett nem közöljük, ellenben azok a titkárságnál, betekintés végett, a t. tagok rendelkezésére állanak.

A választmány a következő új tagokat vette fel az 1925. év folyamán:

BOGSCH LÁSZLÓ e. h., Bpest; BUALÓ LAJOS b.-mérnök, Diósgyőr; CSIKI ERNŐ dr. műzeumi igazg. Bpest; KÁPOSTÁS PÁL b.-főmérnök, Királd; Közgazdasági Egyetem GAZDASÁGGEOL. INTÉZETE, Bpest; NÉMETHY GYULA tj., Bpest; SIMKÓ GYULA dr. tanár, Debrecen; SÜRŰ JÁNOS vegyész. h., Bpest; ifj. VERESS ZOLTÁN e. h., Bpest. Összesen: 9.

Az 1925. évben befolyt nagyobb adományok:

jan.	Esterházy Pál dr. herceg	10 millió K
„	Földműv. miniszt. államsegélye	5 „ „
„	Kultuszminiszt. államsegélye	3 „ „
„	Urikány-Zsilvölgyi Magy. Kőszénb.	1 „ „
„	Saxlehner Ödön	0.5 „ „
máj.	Sinkó Gyula dr.	0.5 „ „
„	Magy. Ált. Kőszénbánya	10 „ „
„	Salgótarjáni Kőszénbánya	10 „ „
jún.	Pénzügymin. államsegélye	5 „ „
okt.	Papp Simon dr.	0.5 „ „
nov.	Szontagh Tamás dr.	0.5 „ „

Támogatóinak a Társulat e helyütt is hálás köszönetét fejezi ki.

Helyreigazítás.

Id. LÓCZY LAJOS szerbiai munkájának inkább a külföldnek szánt teljes németnyelvű ismertetés alapján a fordító által tetemesen redukált és magyarra fordított szövegnek (l. Földt. Közl. 1924. köt., 1—12 füz., 116 old., felülről a 8—10. sorokban) az az értelme, mintha a szerző a haretéren halt volna meg. Ehelyett a helyes németnyelvű szöveg (F. K. 1924. p. 213. felül a 3—4. sorban) fordításban emígy javítandó: *.... mivel a sokoldalú tudós sajnos, nemsokára a munkaterületén végzett tanulmányai lezárása után meghalt.*“